

## Almanya İzlenimleri: Kütüphaneciler için Mesleki Deneyim ve Gelişim Fırsatı

### *Germany Impressions: Experience and Career Development Opportunities for Librarians*

Esmeray Karataş Ateş\* ve Ümran Yaman Kandemir\*\*

#### Öz

*Bu makalenin yazılma nedeni, 2013 yılında düzenlenen Leipzig Kongresi özelinde Alman kütüphanelerine, kütüphaneciliğine, mesleki sivil toplum kuruluşlarına genel bir perspektifle bakarak, Türk kütüphanecilerin Almanya'da kendilerini geliştirecek ve farklı bakış açısı kazandıracak ne tür fırsatlar elde edebileceğini ortaya koymaktır.*

*Bibliothek & Information International - BII (Uluslararası Kütüphane ve Enformasyon Grubu) davetlisi olarak orada bulunan bizler Leipzig izlenimlerimizi, Almaya'daki kütüphaneciliği, iki ülke arasındaki ilişkileri ve her zaman başvurulabilecek burs imkanlarını sizlerle paylaşmayı amaçladık.*

**Anahtar Sözcükler:** *Almanya; Leipzig; BID Kongresi; Alman STK; Goethe Enstitüsü; burslar; kütüphaneler.*

#### Abstract

*Presented at the Leipzig Congress in 2013, the purpose of this article is to explore the opportunities for Turkish Librarians to excel at their profession by examining not only German Libraries but also how German Librarians approach their profession, obtaining a different point of view and providing an impetus for professional excellence.*

*At the invitation of BII (Bibliothek Information International) we aimed to take the opportunity to share with you our impression of Leipzig, in regard to German Libraries, scholarships and relations between our two countries.*

**Keywords:** *Germany; Leipzig; BID Congress; German NGO (Non-Governmental Organization); Goethe-Institut; grants; German libraries.*

### Alman Kütüphaneleri

Almanya'da kütüphanelerin ve kütüphaneciliğin köklü bir geçmişi vardır. Roma İmparatorluğu taşrası olan Germania'nın büyük şehirlerinde kütüphaneler olmasına karşın Alman kütüphaneciliği Antik Çağ'da değil, Orta Çağ'da M.S. 6. yüzyıldan itibaren ilk olarak İtalya ve İspanya'daki manastırların kütüphane (armarium) ve yazı odaları (scriptorium) kurmasıyla başlamaktadır. Günümüzde ise Almanya'da değerli el yazmalarını muhafaza eden devlet ve eyalet kütüphaneleri, şehir, semt ve beldelerde herkese modern materyaller temin eden kamu kütüphaneleri, araştırmacılara ve üniversite öğrencilerine her tür desteği sağlayan bilimsel kütüphaneler, okumaya teşvik eden çocuk ve gençlik kütüphaneleri, okuma zevki aşıl原因 ve bilgi edinme becerisi kazandıran okul kütüphaneleri, özel uzmanlık konularında kaynak toplayan uzmanlık kütüphaneleri ve uzak beldelerin ihtiyacını karşılayan gezici kütüphaneler olmak üzere 11.000 civarında kütüphane bulunmaktadır.

\* Dr. Kütüphaneci. Darüşşafaka Eğitim Kurumları. e-posta: Esmeray.karatas.ates@darussafaka.net

\*\* Kütüphane Yöneticisi. İstanbul Araştırmaları Enstitüsü. e-posta: Umran.Kandemir@iae.org.tr

Alman devletinin diğer Avrupa ülkelerine kıyasla daha geç kurulması ve ülkenin İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra bölünmesi nedeniyle, Almanya'nın uzun süre bir milli kütüphanesi olamamıştır. Alman Yayıncılar Birliği'nin Leipzig Belediyesi ve Saksonya Krallığı'nın da katkılarıyla 1912'de Leipzig'de kurduğu Alman Kitaplığı 1945'de Almanya'nın ikiye bölünmesiyle Batı Almanya için milli kütüphanecilik ve milli bibliyografik görevlerini yerine getirememiştir. Bunun üzerine bir yayıncı ve kütüphaneci ortak girişimiyle 1946'da Frankfurt am Main'da Alman Kütüphanesi kurulmuştur. 1990'da iki Almanya'nın yeniden birleşmesiyle bu iki kütüphane Alman Kütüphanesi adı altında bir araya getirilmiştir. Sonuç olarak Leipzig, Frankfurt am Main ve Berlin'de bulunan Alman Milli Kütüphanesi Haziran 2006'dan beri bu adı taşımaktadır. Derme bakımından Almanya'nın en büyük kütüphanesi olan Milli Kütüphane, yurt içi ve yurt dışında yayımlanan tüm Almanca materyalleri bünyesinde toplamaktadır.

Federal sisteme dayalı Almanya'da kültür ve eğitim büyük oranda eyaletlerin sorumluluğunda olduğundan, Alman kütüphane sektörü merkezi olmayan bir örgütlenme yapısına sahiptir. Başka pek çok devletten farklı olarak, Almanya'da kütüphaneciliğin ulusal planlaması ve idaresine yönelik merkezi bir kurum olmadığı gibi, ulusal bir kütüphane yasası da bulunmamaktadır. 2008'den bu yana Thüringen, Saksonya-Anhalt ve Hessen'de eyalet düzeyinde kütüphane yasaları yürürlüğe girmiştir. Bunun yanı sıra başka eyaletler de kütüphane yasaları üzerinde tartışmaya devam etmektedir.

Ulusal önem taşıyan tüm görevler bugün halen, köklü bir geleneğe sahip büyük kütüphaneler tarafından yerine getirilmektedir. Berlin Devlet Kütüphanesi – Prusya Kültür Varlığı ve Münih'teki Bavyera Devlet Kütüphanesi bunlardan bazılarıdır. Ayrıca Kiel ve Hamburg'daki Alman İktisat Bilimleri Merkez Kütüphanesi, Köln ve Bonn'daki Alman Tıp Merkez Kütüphanesi ve Hannover'deki Teknik Enformasyon Kütüphanesi isminde merkezi üç uzmanlık kütüphanesi vardır. Bunların haricindeki bilimsel kaynak temini, merkezi olmayan bir biçimde örgütlenmektedir. Alman Araştırma Topluluğu'nun Özel Materyal Toplama Programı'nda her bilim dalı belirli bir bilimsel kütüphanenin sorumluluğunda bulunmaktadır.

Almanya'daki kütüphanelerin bütçesi belediyeler ve eyaletler tarafından finanse edilmektedir. Bunun haricinde tam zamanlı, yarı zamanlı ve gönüllü kadrolarla hizmet veren 4000'den fazla kütüphanenin bağlı olduğu kiliseler de önemli finansörler arasında yer almaktadır.

Alman istatistiklerine göre en çok kullanılan kültür ve eğitim kurumları günlük 700.000 ziyaretçi sayısı ile kütüphanelerdir. Yılda 210 milyon ziyaretçiye ulaşan kütüphanelerin aktif kütüphane kullanıcı sayısı 10 milyonun üzerindedir ve kütüphanelerden yılda 470 milyon üzerinde materyal ödünç alınmaktadır. Alman kütüphaneleri kendilerini, enformasyon ve bilgiye serbestçe erişimin garantörleri olarak görmektedir. Bu nedenle çeşitli biçimlerdeki materyalleri kullanıcılara mümkün olduğunca engelsiz bir biçimde sunabilmek için hizmetlerinin kapsamını devamlı genişletmektedir. Kullanıcılara kitap, gazete ve dergilerin yanı sıra, özellikle CD-Rom, DVD, Blu-ray, müzik CD'si, video, oyun, sesli kitap ve e-kitaplar da sunan Alman kütüphaneleri, toplam 365 milyon birimin üzerinde materyal sağlamaktadır. Kütüphaneler kullanıcı gruplarına yönelik olarak yılda 300.000 civarında etkinlik organize etmektedir. Kütüphanelerin zaman ve mekandan bağımsız olarak internet üzerinden erişime sunduğu dijital materyalin sayısı giderek artmaktadır. Bunun yanı sıra çoğunlukla görkemli ve modern binalarda bulunan kütüphaneler, hayat boyu öğrenme ve buluşma mekanları olmaya da devam etmektedir. Günümüz bilgi toplumunda rehber görevini her zamankinden daha fazla üstlenen kütüphaneciler, çeşitli yöntemlerden yararlanarak her yaş grubundan kütüphane kullanıcılarına okuma, bilgi edinme ve materyal kullanma becerisi kazandırmaktadır.

### **Mesleki Eğitim ve Sivil Toplum Kuruluşları**

Almanya'da lisans düzeyinde kütüphanecilik eğitimi ilk kez 1914 yılında Leipzig'de kurulan kütüphane okulu ile başlamıştır. Günümüzde Almanya'da dokuz üniversitede Kütüphane

ve Enformasyon Bilimleri ve ilişkili konularda eğitim verilmektedir. Bunlar Humboldt Üniversitesi, Darmstadt Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Hamburg Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Hanover Uygulamalı Bilimler ve Sanatlar Üniversitesi, Cologne Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Leipzig Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Münih Kamu Yönetimi ve Hukuk Müşavirliği Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Munich Kamu Yönetimi ve Hukuk Müşavirliği Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Potsdam Uygulamalı Bilimler Üniversitesi ve Stuttgart Medya Üniversitesi'dir.

Kütüphanecilik ve benzer mesleklerin eğitimi Almaya'da sürekli değişiklik göstermektedir. Bu nedenle söz konusu eğitim tüm yönleriyle açıklanamamaktadır. Yine de eğitimde yapılan bu sürekli değişiklik, eğitim içeriklerini modernleştirmek ve Avrupa genelindeki güncel gelişmelere ayak uydurmak isteyen bir iradenin var olduğu şeklinde yorumlanmaktadır. Sürekli değişikliklere rağmen eğitim programının değişmeyen temel dersleri; işletme, pazarlama ve kütüphane yönetimi, veri tabanı ve internet uygulamaları, araştırma stratejileri, enformasyon ve iletişim teknolojileri, hizmet ve kullanıcı odaklı olma ve kitap ve medya pazarıdır. Bunların yanı sıra yüksek düzeyde uygulamaya yönelik olma ve uygulama yapma çabaları tüm program ve bölümlerin belirleyici özelliği olarak değerlendirilmektedir.

Almanya'da ilk kez 1960'lı ve 1970'li yıllarda Alman Kütüphane Kurulu'nun (DBK, kuruluşu 1963) oluşturulması ve Kütüphane Planı '73'ün uygulamaya konmasından sonra mesleki standartlar ve kütüphane politikaları belirlenmiş, böylece ortak çalışmaların yoğunlaşması ve kütüphaneciliğin kamuoyunda temsili için gerekli olan ön koşullar hazırlanmıştır. Dışarıya yönelik temsili daha etkili kılmak için Alman Kütüphane Kurulu'nun devamı olarak Eylül 1989'da Alman Kütüphane Birlikleri Federal Topluluğu (DBD) kurulmuştur. 2004'de Alman Enformasyon Bilimi ve Enformasyon Uygulaması Topluluğu'nun (DGI) katılımıyla birliğin adı Kütüphane ve Enformasyon Almanya (BID) olarak değişmiştir. Alman Kütüphanecilik Dernekleri'nin şemsiye birliği BID (Bibliothek & Information Deutschland) Kütüphane ve Enformasyon Almanya aşağıda belirtilen beş kuruluşu tek çatı altında toplamaktadır.

1. Alman Kütüphane Birliği- *German Library Association (dbv)*
2. Kütüphane Meslek Birliği- *Association of Information and Library Professionals (BIB)*  
Enformasyon
3. Alman Kütüphaneciler Derneği- *Association of German Librarians (VdB)*
4. (Kütüphane Servisi Ltd. Şti.)- *Ekz Library Services GmbH*
5. Goethe Enstitüsü- *Goethe-Institut*

BID, kamu yararına çalışan bir dernek olarak üyelerini ulusal düzeyde, Avrupa bazında ve uluslararası kurullarda temsil etmektedir. Her yıl Almanya'da başarılı çalışmalarıyla örnek olan bir kütüphaneyi yılın kütüphanesi seçmekte ve Leipzig'de yapılan kongrenin ev sahipliği ve organizatörlüğünü üstlenmektedir. Bu görevlerinin dışında iki önemli görevi daha vardır; Alman Kütüphanecilik dünyasında genel ve güncel bilgilerin yer aldığı bir yayın hazırlamak ve BID'nin daimi komisyonu olan Uluslararası Kütüphane ve Enformasyon Grubu (Bibliothek & Information International)- BII aracılığı ile uluslararası değişim programını desteklemektedir. Topluluğun programında Yurt dışı çalışmaları önemli bir yer tutmaktadır. BII yapısını ise bir sözcü, sekreteryası ve tüm BID üyeleri oluşturur. Her sene yapılan iki ya da üç toplantıda, o sene verilecek burslar ile bütçe ve programlarını geliştirme hakkında kararlar verilmektedir. Bütçe kaynaklarının büyük bir kısmı devlet tarafından karşılanmaktadır. Yabancı meslektaşların Almanya ziyaretleri Alman Milli Kütüphane aracılığı ile Kültür Bakanlığı tarafından, Alman meslektaşların Yurt dışı ziyaretleri Goethe Enstitüsü aracılığı ile Dışişleri Bakanlığı tarafından ve yine yönetim giderleri Kültür Bakanlığı tarafından karşılanmaktadır.

BID'nin bir alt kuruluşu olan Uluslararası Kütüphane ve Enformasyon Grubu (BII), çatı işlevi gören örgüt adına kütüphanecilik ve enformasyon alanında uluslararası yöntemibilim (know how) transferinin koordinasyonunu yapar ve Goethe Enstitüsü ile işbirliği içerisinde, uluslararası iletişimin kurulmasıyla Alman ve yabancı kütüphaneciler için araştırma gezileri düzenleyerek deneyim ve bilgi alışverişinin artmasına katkıda bulunur.

BII burs programını üç ana başlıkta toplayabiliriz:

1. 1-4 hafta arası bir kütüphanede bireysel eğitim
2. En fazla bir haftalık konferans katılımı
3. 3-20 kişilik grupların birden fazla kütüphane ziyaretlerini kapsayan beş çalışma gününü kapsayan ziyaretler

Özel programları ise;

1. Öğrenci destek programları ve IFLA katılım masrafları
2. Goethe Enstitüsü işbirliği ile Alman-Amerikan kütüphanecileri değişim programı
3. Paydaş ülke programı (2011-2013 paydaş ülke Türkiye)

Paydaş ülke programı Türkiye ile başlamıştır ve Türkiye'den önce seçilen herhangi bir paydaş ülke olmamıştır. Son yıllarda ilişkilerin bu denli gelişmesinin önemli sebeplerinden bir tanesi de hiç şüphesiz 2010 senesinde İstanbul ile birlikte kültür başkenti seçilen Essen şehrine, Türk Kütüphaneciler Derneği Genel Başkanı ve Türk Kütüphaneciler Derneği İstanbul Şubesi Yönetim Kurulu Üyeleri'nin 2010 projesi kapsamında yaptığı çalışma gezisi ve dernek yöneticileriyle yapılan toplantılardır. Essen şehir kütüphanesi müdürü Klaus-Peter Böttger'in hazırladığı program dahilinde yapılan toplantıların olumlu sonuçları ileriki zamanlarda daha da açık bir şekilde kendini göstermiştir.

BID, 2000 yılından beri her üç yılda bir kütüphane ve enformasyon alanında kongreler düzenlemektedir. Bu kongreler Leipzig Kitap Fuarı'ndan hemen önce yapılmakta ve Alman Kütüphaneciliği ve Alman enformasyon dünyasına yönelik geniş çaplı çalışma oturumları ve meslekte ilerleme etkinliklerinden oluşmaktadır. Bu kongreyi diğerlerinden ayıran en önemli özelliklerinden bir tanesi de 2007'den beri bir ülkenin konuk olarak seçilmesidir. Leipzig kongresine ilk konuk olan ülke 2007 yılında Danimarka'dır. 2010 yılında ise İspanya kongrenin konuk ülkesi olmuştur.

Leipzig'de yapılmış olan 5. Almanya Kütüphane ve Enformasyon Kongresi'nin konuk ülkesi Türkiye idi. Türkiye'nin konuk ülke olarak seçilmesi, Kasım 2011 Ankara'da, Kütüphane ve Enformasyon Almanya (BID), Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü, Türk Kütüphaneciler Derneği ve Türkiye'deki Goethe Enstitülerinin ortak bir bildiriyle hayata geçirdikleri Türk-Alman Kütüphane paydaşlığının bir sonucuydu. Üç yıl sürecek olan bu ortaklığın hedefi, kütüphanecilik ve enformasyon alanındaki meslekî uzmanlık bilgisinin ve güncel sorulardaki karşılıklı fikir alışverişinin desteklenmesi ve her iki ülkenin kütüphanecilik ve enformasyon kurumlarının gelişimine katkı sağlamaktı. Almanya- Türkiye paydaş ülke programı 2011 yılında başlamış ve 2013 yılında sona ermiştir. 21 Kasım 2011 tarihinde Ankara'da, Almanya'daki kütüphanecilerin meslek örgütü Kütüphane ve Enformasyon Almanya (Bibliothek & Information Deutschland)- BID başkanı Prof. Dr. Caludia Lux, bu örgütün komisyonu Uluslararası Kütüphane ve Enformasyon Grubu (Bibliothek & Information International) - BII sözcüsü Benjamin Blinten ve Goethe Enstitüsü Ankara ve İstanbul Kütüphaneleri müdürleri Nico Sandfuchs ve Eva Hackenberg ve Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürü Prof. Dr. Onur Bilge Kula ile Türk Kütüphaneciler Derneği Başkanı Ali Fuat Kartal'ın katılımıyla gerçekleşen buluşmada, taraflar Almanya ve Türkiye kütüphanecilik alanındaki ilişkilerde yeni bir sayfa açma konusunda anlaşmışlardır. Türkiye'de bilimsel kütüphanecilik ve enformasyon alanından temsilcilerin geliştirdiği bu ortaklık, iki ülkenin kütüphanecilik ve enformasyon alanında

faaliyet gösteren kurumları arasında düzenli aktivitelerle hayat bulmuştur. Bu aktivitelerin içerikleri ise, iki ülkedeki kütüphanecilik alanındaki kurumlarda gelişme hedefiyle, mesleki konularda ve kütüphanecilik alanındaki güncel sorunlara dair karşılıklı görüş alış verişidir.

Ziyaretlerin ve karşılıklı görüşmelerin devam ettiği bu süreçte Leipzig’de yapılan kongreye, Türkiye’nin konuk ülke olarak seçilmesi elbette sürpriz olmamakla birlikte, Kültür Bakanlığı’nın kongreyi organize ederek tüm etkinlikleri planlaması ve paydaş ülke olarak üzerimize düşen görevleri devlet desteği alarak yapmak derneğimiz için de büyük bir avantaj olmuştur. Kongreye sadece bakanlık tarafından organize edilen Türk meslektaş ve akademisyenler tarafından hazırlanan sunumların yanında, BII davetlisi olarak katılan ve aynı zamanda BII burslu olarak katılan meslektaşlarımızla birlikte yaklaşık 30 kişilik bir gurup konuk ülke kütüphanecileri olarak orada hazır bulunmuştur. Türk Kütüphaneciler Derneği’nin desteği ile Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü’nün organizatörlüğünde ve ev sahipliğinde gerçekleşen kongre; gerek ülkemiz adına yapılan sunumlarla ve gerekse hazırlanan tanıtım standıyla gayet başarılı bir şekilde gerçekleşmiştir.

Uzun yıllardır devam eden Türk-Alman Kütüphanecileri işbirliği, elbette 2011-2013 paydaş ülke ile sınırlı kalmayacaktır. Goethe Enstitüsü aracılığı ile yıllardan beri süregelen ilişkiler bundan sonra da devam edecektir. Bunun en güncel örneği de 24-26 Kasım 2014 tarihleri arasında Antalya’da gerçekleşecek olan, Hacettepe Üniversitesi’nin Goethe Enstitüsü işbirliği ile organize ettiği 5. Uluslararası Değişen Dünyada Bilgi Yönetimi Sempozyumudur.

## Sonuç

Alman kütüphaneleri, kütüphaneciliği ve sivil toplum kuruluşları hakkında özet bilgiler vererek başladığımız makaleyi, kütüphanecilerin Almanya’da yararlanabileceği burs imkanları ve iletişim noktaları hakkında bilgi vererek tamamladık. Makaleyi yazmaya karar vermemizdeki en önemli sebeplerden bir tanesi Almanya’nın yabancı meslektaşlara sağladığı burs imkanlarıydı. Bu nedenle Almanya’daki burs imkanlarından Türk Kütüphanecilerinin daha fazla yararlanabilmeleri için gereken belli başlı adresleri makalemizde belirttik. Yurt dışında kendi mesleğimiz ile ilgili yapılan çalışmalarını yerinde görmek, kütüphaneleri ziyaret ederek kütüphanecileriyle konuşmak her zaman farklı bir bakış sağlaması bakımından oldukça önemlidir. Her ne kadar ziyaret ettiğimiz üniversite kütüphanelerinin bizim üniversite kütüphanelerinden çok farklı olmadığını görsek de, iki ülke Halk kütüphanelerini kıyasladığımız zaman aradaki farkı görmemek olanaksızdı. Bu farkın sebepleri ayrıca bir makale konusu olacak kadar uzun ve derin bir konu olduğu için bu makalede yer verilmeyecektir. Bizim en çok dikkatimizi çeken durum açılış saatinden önce kütüphanenin önünde olup bekleyen okuyucuların yanı sıra, neredeyse her bir Halk kütüphanesinde bulunan Self-Check makinalarına rağmen ellerinde sepetleriyle ödünç kuyruğunda bekleyenlerdi. Devlet desteği, bütçe, kütüphaneci sayısı, okuyucu portföyü gibi karşılaştırmalara elbette girebiliriz ama bizlerin gözlemlediği en büyük fark kütüphanecilerin bakış açısıydı. Israrla ve yılmadan uyguladıkları Halkla ilişkiler, mesleki farkındalığın artmasında büyük önem taşımaktadır. Teknolojik gelişmeler ve yaşanan ekonomik sıkıntılar her ülkede kütüphaneler için tehlike oluşturmaktadır. Alman kütüphane çalışanları mesleklerine olan saygıları sayesinde tüm sorunları okuyucularına yansıtmadan aşmaya çalışmaktadırlar. Biz Türk Kütüphanecilerinin uzun yıllardır tartıştıkları konuların değişmemesinin en büyük nedeni belki de bizlerin, çözümü kendimizden çok dışarıda aramasından kaynaklanmaktadır.

Mesleğimizle ilgili değişik tecrübeler kazanmak ve yurt dışı çalışmalarını yerinde görmek için Almanya iyi bir başlangıç olacaktır. BII’ın burslarına başvurmayı düşünen meslektaşlarımız Ankara, İstanbul ve İzmir’de bulunan Goethe Enstitüsü Kütüphaneleri yöneticileri ile iletişime geçerek burslar hakkında detaylı bilgi alabilirler. Türk Kütüphaneciler Derneği’ne üye olunması, değerlendirme esnasında mutlaka göz önünde bulundurulur düşüncesiyle genç meslektaşlarımıza derneğimize üye olmalarını tavsiye ediyoruz.

### Kaynakça

- Almanya'da Kütüphanecilik Portalı, *Goethe-Institut Türkiye*, 12 Nisan 2014 tarihinde <http://www.goethe.de/ins/tr/lp/kul/mag/bib/trindex.htm> adresinden erişildi.
- Bibliothek & Information Deutschland (BID) official web site <http://www.bideutschland.de/>
- Bibliothek & Information International - BII official web site <http://www.bi-international.de/english>
- Der Deutsche Bibliotheksverband e.V. (dbv) official web site <http://bibliotheksverband.de/>
- Deutscher Bibliotheksverband (DBV) Bibliotheksportal. 12 Nisan 2014 tarihinde <http://www.bibliotheksportal.de/> adresinden erişildi.
- Giersberg, D. (2011). *Kütüphaneciler arasında uluslararası bilgi alışverişi* (Z. A. Yılmaz, Çev.). İstanbul: Goethe-Institut Türkiye. 10 Nisan 2014 tarihinde <http://www.goethe.de/ins/tr/lp/kul/mag/bib/tr8226287.htm> adresinden erişildi.
- Giersberg, D. (2012). *Library and Information Science in Germany*, (C. Cave, Çev.). İstanbul: Goethe-Institut Türkiye. 15 Nisan 2014 tarihinde <http://www.goethe.de/wis/bib/fdk/en9845638.htm> adresinden erişildi.
- Giersberg, D. (2012). *Almanya'daki kütüphaneciliğe genel bir bakış* (Z. A. Yılmaz, Çev.). Goethe-Institut Türkiye. 10 Nisan 2014 tarihinde <http://www.goethe.de/ins/tr/ank/bib/sbi/bid/tr8748191.htm> adresinden erişildi.
- Karakaş, S. (2003). IFLA 2003 Konferansı ve Almanya Kütüphaneleri. *Türk Kütüphaneciliği*, 17 (3), 311-314.
- Library Portal Turkey, *Goethe Institute Türkiye*, 12 Nisan 2014 tarihinde <http://www.goethe.de/ins/tr/lp/prj/bpt/enindex.htm> adresinden erişildi.
- Seefeldt, J. and Syré, L. (2007). *Geçmiş ve Geleceğe Açılan Kapı: Almanya'da Kütüphaneler*. (Meltem Arun, Çev.). Almanya: Kütüphane ve Enformasyon Almanya Bibliothek & Information Deutschland e.V. (BID). 10 Nisan tarihinde <http://www.goethe.de/kug/pro/ifla/tuerkisch.pdf> adresinden erişildi.
- Pala, N. (2005). Türkiye'deki Goethe-Institut Kütüphaneleri: Almanca kitaplardan daha fazlasını bulabilirsiniz. *Türk Kütüphaneciliği*, 19 (2), 249-254.
- Welcome to Germany - Libraries as Hosts!* [flyer], Bibliothek & Information International - BII, 10 Nisan 2014 tarihinde [http://www.bi-international.de/download/file/knb\\_englisch\\_flyer\\_05.pdf](http://www.bi-international.de/download/file/knb_englisch_flyer_05.pdf) adresinden erişildi.
- Yılmaz, B. (2005). Türk halk kütüphanecilerinin Almanya halk kütüphanesi sistemi üzerine yaptıkları inceleme gezisi gözlemleri. *Türk Kütüphaneciliği*, 19 (3), 356-362.